



Õiguskantsler

Indrek Ahlberg
linnaosa vanem
Mustamäe Linnaosa Valitsus
mustamae@tallinnlv.ee

Teie 20.01.2014 nr 1-12/13/1007-2

Meie 05.03.2014 nr 7-5/131525/1401030

**Soovitus õiguspärasuse ja hea halduse tava järgmiseks
Mustamäe Linnaosa Valitsuse tegevus perest eraldatud laste elu korraldamisel**

Lugupeetud linnaosa vanem

Minu poole pöördus 14.11.2013 avaldusega [] seoses murega oma laste pärast, kelle Mustamäe Linnaosa Valitsus (edaspidi Mustamäe LOV) perest eraldas ning kelle suhtes kohus peatas Mustamäe LOV-i avalduse alusel ema hooldusõiguse.

Kontrollisin avalduse alusel Mustamäe LOV-i tegevuse vastavust kehtivatele õigusaktidele ning hea halduse tavale. Kuna laste hooldusõiguse üle käib kohtuvaidlus ning kohus tegi määruse¹ laste perest eraldamise kohta, siis ei saa ma anda hinnanguid selle kohta, kas laste perest eraldamine Mustamäe LOV-i poolt oli põhjendatud. Samuti ei saa ma sekkuda käimasolevasse kohtuvaidlusesse avaldaja hooldusõiguse üle. Kõik vastuväited laste perest eraldamise ja hooldusõiguse peatamise suhtes peab avaldaja esitama käimasolevas kohtumenetluses.

Õiguskantslerina sain antud asjas kontrollida Mustamäe LOV-i tegevust enne laste perest eraldamist ning tegevust perest eraldatud laste elu korraldamisel sotsiaalhoolekande seaduse § 25 lg 2 mõttes.

Õiguskantsleri seaduse § 35¹ lg 1 järgi lõpeb õiguskantsleri menetlus seisukohavõtuga, milles õiguskantsler annab hinnangu, kas järelevalvealuse asutuse tegevus on õiguspärane ja hea halduse tava nõuetega kooskõlas. Sama paragrahvi lõikest 2 tulenevalt võib õiguskantsler menetluse lõpptulemusena kritiseerida, anda soovitusi ja muul viisil väljendada oma arvamust, samuti teha ettepanekuid rikkumiste kõrvaldamiseks.

¹ 02.10.2013 Harju Maakohtu määrus asjas 2-13-40673.

Menetluse tulemusena olen seisukohal, et Mustamäe LOV:

- (i) piiras ilma õigusliku aluseta avaldaja ja tema lapse suhtlusõigust lapse Lilleküla turvakeskuses viibimise esimestel nädalatel;
- (ii) rikkus Eesti Vabariigi lastekaitse seaduse §-s 3 sätestatud lapse parimate huvide järgimise põhimõtet koostoimes sotsiaalhoolekande seaduse § 25 lõike 2 nõuetega, kuna ei võimaldanud perest eraldatud lapsel lasteaias käimise jätkamist ja selle kaudu ei taganud tema elukorralduse järjepidevust kolme kuu jooksul, arvates lapse perest eraldamisest ega põhjendanud, et lasteaias mitte käimine oleks olnud lapse huvides;
- (iii) rikkus sotsiaalhoolekande seaduse § 25 lõikest 3 tulenevat kohustust jätta ühest perekonnast pärit lapsed perekonnast eraldamisel kokku ega põhjendanud, et laste eraldamine oleks olnud nende huvides;
- (iv) ei rikkunud avaldaja ega tema lapse õigusi avaldaja lapse psühhiaatriaiglasse paigutamisel.

Soovitan Mustamäe LOV-l edaspidi järgida laste perest eraldamisel perekonnaseaduse §-s 143 suhtlusõiguse osas sätestatud nõudeid, sotsiaalhoolekande seaduse § 25 lõikes 2 sätestatud nõudeid lapse elu korraldamisel ja järjepidevuse tagamisel ning sotsiaalhoolekande seaduse § 25 lõikes 3 sätestatud nõuet jätta ühest perekonnast pärit õed ja vennad perekonnast eraldamisel kokku, välja arvatud kui see on vastuolus laste huvidega.

Samuti soovitan Mustamäe LOV-l võtta tarvitusele vajalikud meetmed tagamaks avaldaja laste omavaheliste sidemete säilimine.

I Asjaolud ja menetluse käik

1. 23.08.2013 eraldas Mustamäe LOV avaldaja noorema poja perest ja paigutas ta Tallinna Lastekodu imikute ja puuetega laste keskuse väikelaste turvakodusse.
2. Mustamäe LOV-i suunamisel ning avaldaja 29.08.2013 avalduse alusel paigutati avaldaja vanem poeg Tallinna Laste Turvakeskuse Lilleküla keskusesse.
3. 30.08.2013 pöördus Mustamäe LOV Harju Maakohtu poole avaldusega, milles palus kohtul:
 - (i) eraldada esialgse õiguskaitse korras perekonnast avaldaja tütar ja vanem poeg,
 - (ii) määrata kohtumenetluse ajaks laste eestkostjaks Mustamäe LOV,
 - (iii) peatada avaldaja hooldusõigus oma kolme alaealise lapse suhtes tähtajaga 1 aasta ning määrata selleks perioodiks eestkostjaks Tallinna linn Mustamäe LOV-i kaudu,
 - (iv) teha avaldajale hoiatus ja määrata järgmised ettekirjutused: kohustada korrastama oma eluase liigsetest esemetest ja prahist, korrastada pliit ja vannituba, et lapsed saaksid naasta koju aasta möödudes; lubada juhtumikorraldajal teha kodukülastusi 2 korral kuus; kohustada avaldajat osalema Mustamäe LOV-i juhtumikorraldaja juures aruteludel ja plaanide ning tegevuskava koostamisel ning vajadusel koolitusel.
4. 26.09.2010 esitas Mustamäe LOV kohtule täiendava seisukoha, milles loobus esialgse õiguskaitse korras avaldaja tütre eraldamise nõudest ning muutis põhinõuet, taotledes hooldusõiguse peatamist üksnes kahe noorema lapse suhtes.

5. 02.10.2013 tegi Harju Maakohus määruse, millega eraldas perest esialgse õiguskaitse korras avaldaja kaks nooremat last ning peatas avaldaja hooldusõiguse nende suhtes, andes laste edasise elukorralduse eestkostetasutuse, s.o Tallinna linn Mustamäe LOV-i kaudu pädevusse kuni lõpliku kohtulahendi jõustumiseni. Käesoleval ajal on kohtumenetlus avaldaja laste hooldusõiguse vaidluses käimas.²
6. 14.11.2013 pöördus avaldaja minu poole avaldusega, milles leidis, et Mustamäe LOV ei ole käitunud laste perest eraldamisel ning laste elu hilisemal korraldamisel õiguspäraselt.
7. Pärast avalduse esitamist võttis avaldaja korduvalt Õiguskantsleri Kantseleiga ühendust ning väljendas muret selle üle, et tema vanem poeg ei käi lasteaias. Avaldaja selgituste kohaselt oli lapse lasteaias käimise ainukeseks takistuseks see, et turvakeskuse töötajatel pole võimalik teda lasteaeda viia ning avaldaja oleks ise valmis last lasteaeda viima ja sealt tooma. Õiguskantsleri nõunik selgitas avaldajale telefonitsi, et laps peaks saama jätkata lasteaias käimist ning Mustamäe LOV koostöös turvakeskusega peaks leidma selleks sobiliku lahenduse (kui ei esine mingeid kaalukaid argumente lapse lasteaias käimise mittevõimaldamiseks).
8. 13.12.2013 pöördusin selgituste saamiseks teabe nõudmisega Mustamäe LOV-i poole ning 20.01.2014 sain Mustamäe LOV-lt vastuse teabe nõudmisele.
9. Vastuseks minu küsimusele, millist abi on avaldaja perele osutatud enne laste perest eraldamist, selgitas Mustamäe LOV, et peamiselt on osutatud perele materiaalsel abi (ajavahemikul 07.03.2011 – 14.12.2013 kokku 2155 EUR) ning muust abist ja nõustamisest on avaldaja keeldunud.
10. Seoses laste perest eraldamisega selgitas Mustamäe LOV, et pärast Tallinna Kiirabilt 09.07.2013 teate saamist antisanitaarsete elamistingimuste kohta püüdsid lastekaitse spetsialistid 11.07.2013 ja 06.08.2013 kodukülastuste käigus veenda avaldajat vajadusest likvideerida kodus lastele ohtlik ja tervistkahjustav olukord ning kuna avaldaja lastekaitse spetsialistide hinnangul seda ei teinud, otsustati, et kaks väiksemat last tuleb perest eraldada.
11. Lastega suhtlemise osas selgitas Mustamäe LOV, et pärast avaldaja vanema poja turvakeskusesse paigutamist ei võimaldanud nad avaldajal lapsega kohtumisi, et anda lapsele aega kohanemiseks. Samuti selgitas Mustamäe LOV oma vastuses mulle, et turvakeskuste tagasiside kohaselt oli avaldajal probleeme laste külastusaegadest kinnipidamisel (ja need probleemid jätkuvad).
12. Avaldaja vanema poja psühhiaatria haiglasse paigutamise seoses selgitas Mustamäe LOV, et otsuse uuringutele saatmiseks tegid Mustamäe LOV-i lastekaitsetöötajad koostöös Tallinna Turvakeskuse Lilleküla keskuse juhatajaga seoses lapse käitumisprobleemidega turvakeskuses. Mustamäe LOV-i vastuse kohaselt selgitati avaldajale lapse psühhiaatria haiglasse paigutamise seonduvat 05.11.2013 nii turvakeskuse juhataja kui lastekaitsetöötaja poolt ning avaldaja oli väidetavalt kursis haiglas toimuvaga.

² 21.02.2014 tegi Harju Maakohus määruse, millega lõpetas esialgse õiguskaitse abinõu kohaldamise (mis seisnes laste perest eraldamises ja ema hooldusõiguse peatamises). Tallinna linn Mustamäe LOV-i kaudu võib kohtumääruse peale esitada määruskaebuse 15 päeva jooksul.

13. Vastuseks minu küsimusele, mida on Mustamäe LOV teinud pere abistamiseks eesmärgiga aidata lapsed tagasi perekonda, vastas Mustamäe LOV, et avaldaja on suunatud Tallinna Perekeskuse teenusele, mis aitaks tal parandada vanemlikke oskusi ning ajaplaneerimist, kuid avaldaja keeldub selle võimaluse kasutamisest (avaldaja osales MTÜ Papaver grupinõustamisel, mille järgselt soovitati talle edasist abi ja nõustamist).
14. Avaldaja vanema poja lasteaia käimisega seoses selgitas Mustamäe LOV mulle, et poiss hakkas taas lasteaia käima 03.12.2013 ning lapse viib lasteaeda ja samuti toob lasteaia turvakeskusesse avaldaja.

II Õiguskantsleri seisukoht

(i) *Emajal lapse suhtlusõigus*

15. Põhiseaduse (PS) § 27 lg 1 sätestab, et perekond on riigi kaitse all. Kõnealune norm tagab esiteks igapäevase õiguse riigi positiivsele tegevusele perekonnaelu kaitsmisel. Teiseks annab PS § 27 lg 1 põhiõiguse kandjale ka õiguse oodata, et riik ei sekkuks tema perekonnaellu, st kohustab riiki hoiduma perekonnaellu sekkumisest.³
16. Lapse õigust perekonnaelu puutumatusel rõhutab ka ÜRO lapse õiguste konventsioon (LÕK). Tulenevalt LÕK art 7 lõikest 1 on lapsel õigus tunda oma vanemaid. Seda ka juhul, kui laps on vanemast lahutatud, mil tal on LÕK art 9 lõikest 3 tulenevalt õigus säilitada vanemaga regulaarsed isiklikud suhted ja otsene kontakt, kui see ei ole vastuolus lapse huvidega.
17. Vanemate ja laste vaheline suhtlusõigus on osa perekonna põhiõigustest ning selle õiguse piiramisel tuleb juhinduda perekonnaseadusest (PKS). PKS § 143 lg 1 kohaselt on lapsel õigus isiklikult suhelda mõlema vanemaga ning mõlemal vanemal on kohustus ja õigus suhelda lapsega isiklikult. Suhtlusõigus on hooldusõigusest eraldiseisev instituut ning hooldusõiguse piiramine, peatamine või äravõtmine ei mõjuta vanema ja lapse suhtlusõigust. PKS § 143 lg 3 kohaselt saab suhtlusõigust piirata üksnes kohus. Antud juhul ei piiranud kohus avaldaja ja tema laste suhtlusõigust. Seega puudus Mustamäe LOV-l õiguslik alus keelata avaldajal suhelda oma pojaga Lilleküla turvakeskuses esimesel kahel lapse turvakeskuses viibimise nädalal (Mustamäe LOV mõnab oma 20.01.2014 vastuses, et esimesel kahel nädalal ei võimaldatud avaldajal lapsega suhtlemist, et laps turvakeskusega paremini kohaneks). Kui kohalik omavalitsus soovib piirata vanema ja lapse suhtlusõigust mistahes kaalutlusel, peab ta selleks pöörduma kohtu poole.
18. Teatud erandlikes situatsioonides võib sellegipoolest olla õigustatud ühekordne kaalutlusotsus lapse ja vanema kohtumist mitte lubada, näiteks kui see seaks lapse (või tema lähedased) ohtu, kuna vanem on alkoholi- või narkojoobes, käitub vägivaldselt vms.⁴ Mustamäe LOV ei ole välja toonud selliseid kaalukaid asjaolusid ema ja lapse suhtlusõiguse piiramiseks.

³ Tõrjeõiguse perekonnaelu puutumatusel näeb üldnormina ette ka PS § 26, kuid PS §-i 27 tuleb käsitleda kui kõrgemat kaitset tagavat erinormi.

⁴ Vt Õiguskantsleri Kantselei. Asenduskoduteenuse analüüs. Tallinn, 2013. Lk 60-61. Kättesaadav: http://lasteombudsman.ee/sites/default/files/asenduskoduteenuse_analuus_0.pdf. Praktikas on tõstatatud ka küsimus seoses vajadusega anda lastekaitsetöötajatele seaduses selgesõnaline võimalus suhtlusõiguse piiramiseks. Vastavad muudatused sisalduvad Sotsiaalministeeriumi poolt ettevalmistatud lastekaitseaduse eelnõus. Eelnõu ja selle seletuskirjaga saab tutvuda Vabariigi Valitsuse eelnõude infosüsteemis (EIS) aadressil <http://eelnoud.valitsus.ee>.

19. Nõustun Mustamäe LOV-ga selles osas, et suhtlusõiguse piiramiseks ei saa lugeda seda, kui vanemal palutakse last külastada kindlatel kellaaegadel, lähtudes turvakeskuses viibivate laste päevakavast. Samas tuleb arvestada ka iga juhtumi puhul eraldi vanema reaalset võimalust last pakutud kellaaegadel külastada, lähtudes vanema elukorraldusest, töögraafikust jms. Kui lapsevanema töögraafik on selline, et kõik külastusajad langevad kokku tema tööl viibimisega, siis on ilmselt vaja leida täiendavaid võimalusi vanema ja lapse suhtlusõiguse tagamiseks.

(ii) *Lapse lasteaias käimine*

20. Sotsiaalhoolekande seaduse (SHS) § 25 lg 2 sätestab, et kodust ja perekonnast eraldatud lapse edasise elukoha, hooldamise ja kasvatamise korraldab valla- või linnavalitsus. Samuti on kohalik omavalitsus eestkostjana kohustatud hoolitsema eestkostetava isiku ja vara eest (PKS § 179 lg 1). 02.10.2013 Harju Maakohtu määrusega peatati avaldaja hooldusõigus oma poegade suhtes ning määrati Mustamäe LOV avaldaja poegade eestkostjaks. Seega, lisaks SHS § 25 lõikes 2 sätestatud kohustusele korraldada laste elu (mis tekkis Mustamäe LOV-l laste perest eraldamisel), tekkis Mustamäe LOV-l kohtumääruse ja PKS § 179 lg 1 alusel kohustus hoolitseda avaldaja laste eest ning korraldada nende hooldamine ja kasvatamine.

21. Perest eraldatud lapse puhul on eriti tähtis, et jätkuks lapse väljakujunenud elukorraldus, välja arvatud kui see on vastuolus lapse huvidega. Antud juhul paigutati avaldaja vanem poeg Tallinna Laste Turvakeskuse Lilleküla keskusesse 29.08.2013 ning Mustamäe LOV-i selgituste kohaselt hakkas laps taas lasteaias käima 03.12.2013, seejuures viib lapse lasteaeda ja toob lasteaiast turvakeskusesse avaldaja. Seega ei olnud avaldaja vanemal pojal võimalik lasteaias käia kolm kuud arvates turvakeskusesse paigutamisest. Samuti võib mulle teadaolevate asjaolude pinnal järeldada, et laps sai uuesti lasteaias käima hakata tänu avaldaja enda initsiatiivile, mitte Mustamäe LOV-i või Lilleküla turvakeskuse initsiatiivist lähtudes. Nagu eelpool selgitatud võttis avaldaja korduvalt Õiguskantsleri Kantseleiga ühendust ning väljendas muret selle üle, et tema laps ei käi lasteaias.

22. Mustamäe LOV ei ole leidnud, et lasteaias käimine oleks olnud lapse huvidega vastuolus ega vastavaid kaalutlusi esitanud, mistõttu puudub vajadus arutleda selle üle, kas lasteaias käimine võis olla lapse huvidega vastuolus. Tahan siiski selguse huvides märkida, et Mustamäe LOV-l olemas olnud informatsioon ja spetsialistide hinnangud viitasid sellele, et lapse huvides on lasteaias käimise jätkamine. Näiteks osutatakse Tallinna Laste Turvakeskuse sotsiaalpedagoogi Kaisa Rembeli 01.11.13 seletuskirjas: „Ilmselgelt vajaks K. stabiilset keskkonda, kus täiskasvanu on järjepidev ja K. jaoks olemas“. Samuti oli Mustamäe LOV-l olemas avaldaja vanema poja iseloomustus tema lasteaiast (vastus järelepäringule, 12. august 2013), millest nähtub, et lasteaias ei olnud lapsel sellise ulatusega käitumisprobleeme nagu ilmnisid tema turvakeskusesse paigutamisel. Lasteaia vastuses tuuakse küll välja probleeme lapse poolt päevarežiimist kinnipidamisel, kuid üldiselt osutatakse, et „K. on äärmiselt südamlilik ja arusaaja poiss. Ise räägib, et tahab olla tubli laps. Areng eakohane“.

23. Eesti Vabariigi lastekaitse seaduse § 3 kohaselt tuleb igas lapsega seotud asjas seada esikohale lapse huvid. Üldreeglina on lapse huvides tema elu järjepidevuse tagamine, sh lasteaias käimise jätkamine. Antud juhul ei ole Mustamäe LOV leidnud, et lasteaias käimise jätkamine oleks olnud vastuolus lapse huvidega või et pidev turvakeskuses viibimine oleks taganud lapse huvid paremini kui lasteaias käimine. Mustamäe LOV

korraldas avaldaja vanema poja lasteaias käimise, kuid alles kolme kuu möödumisel arvates lapse perest eraldamisest. Tulenevalt eeltoodust leian, et Mustamäe LOV rikkus Eesti Vabariigi lastekaitse seaduse §-s 3 sätestatud põhimõtet koostoimes SHS §-i 25 lg 2 nõuetega, kuna ei võimaldanud kolme kuu jooksul, arvates lapse perest eraldamisest, jätkata lapsel lasteaias käimist ega põhjendanud, et lasteaias mitte käimine oli lapse huvides.

(iii) *Õdede-vendade suhete säilitamine*

24. SHS § 25 lg 3 kohaselt tuleb ühest perekonnast pärit õed ja vennad jätta perekonnast eraldamisel kokku, välja arvatud kui see on vastuolus laste huvidega. Asendushooldusel viibivate õdede-vendade vaheliste sidemete säilimise tähtsust rõhutavad ka ÜRO suunised laste asendushoolduse kohta⁵ ja Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee soovitused hoolekandeesutuses kasvavate laste õiguste kohta⁶. ÜRO suuniste p 17 ja p 61 seavad üheks aluspõhimõtteks, mida lapsele sobivaima asendushoolduse valikul arvestada, et lähedastes suhetes õdesid-vendi ei tohi üldjuhul asendushooldusel eraldada. Eraldamine on lubatud väärkohtlemise riski või muu lapse parimatest huvidest lähtuva põhjenduse korral. Suuniste p 22 täiendab, et kuigi väikelaste puhul tuleks eelistada hooldamist peresarnastes 57 tingimustes, võib olla põhjendatud sellest põhimõttest erandi tegemine vältimaks õdede-vendade eraldamist. Euroopa Nõukogu soovitustes on hoolekandeesutustes kasvavate laste ühe eriõigusena märgitud õdede-vendade õigus elada võimaluse korral koos ja suhelda regulaarselt.
25. Mustamäe LOV selgitas oma vastuses minu teabe nõudmisele, et avaldaja noorem poeg suunati Tallinna Lastekodu Väikelaste turvakodusse tulenevalt asjaolust, et sinna suunatakse kuni 3-aastased lapsed (vanemad kui kolmeaastased lapsed suunatakse Tallinna Turvakeskuse Lilleküla keskusesse). Samuti selgitas Mustamäe LOV, et avaldaja vanem poeg paigutati Lilleküla keskusesse avaldaja enda soovil. Mustamäe LOV ei ole välja toonud, et oleks esinenud mingeid takistusi laste ühte turvakodusse paigutamisel. Ka avaldaja on oma pöördumises välja toonud, et „lastekaitsest pakuti panna poisid ühte turvakodusse“.
26. Eelviidatud SHS § 25 lg 3 sätestab kohaliku omavalitsuse kohustuse. Leian, et selle kohustuse täitmata jätmist ei saa põhjendada lapse seadusliku esindaja sooviga, eriti võttes arvesse, et Mustamäe LOV-i enda hinnangu kohaselt ei suutnud laste seaduslik esindaja laste huvisid tagada (see oligi laste perest eraldamise põhjuseks). Pealegi läks 02.10.2013 Harju Maakohtu määrusega avaldaja poegade hooldusõigus täielikult üle Mustamäe LOV-le ning alates Harju Maakohtu määrusest lasus vastutus tagada perest eraldatud vendade omavahelised sidemed ning vendade sidemed perre jäänud õega täielikult Mustamäe LOV-l. Seetõttu ei ole asjakohane ka Mustamäe LOV-i põhjendus, et „Suhtlemist laste vahel ei ole omavalitsus takistanud. Vastupidi, kui ema on soovi avaldanud koos lastega aega veeta, on ta selle võimaluse alati saanud.“ Perest eraldatud vendade omavahelise sideme ning nende sideme perre jäänud vanema õega peab antud juhul tagama Mustamäe LOV, kes täidab laste eestkostja ülesandeid. Selleks peab Mustamäe LOV astuma ise vajalikke samme, mitte ootama ema poolset initsiatiivi.

⁵ ÜRO Peaassamblee 24.10.2010 resolutsioon A/RES/64/142 „Suunised laste asendushoolduse kohta“. Kättesaadav: www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/64/142.

⁶ Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee 16.05.2005 soovitus liikmesriikidele Rec(2005)5 hoolekandeesutustes kasvavate laste õiguste kohta. Kättesaadav: [www.coe.int/t/dg3/familypolicy/Source/Recommendation%20\(2005\)5_Estonian.pdf](http://www.coe.int/t/dg3/familypolicy/Source/Recommendation%20(2005)5_Estonian.pdf).

27. Samuti tuleb arvestada sellega, et ühest perest pärit laste erinevatesse turvakeskustesse paigutamine võib olla takistuseks ka vanema ja laste suhtlusõiguse tagamisel. On ilmne, et kui lapsed viibivad erinevates turvakeskustes võib eriti tõel käiva vanema jaoks olla keeruline külastada oma lapsi nii tihti kui ta soovib ja oleks laste huvides vajalik.
28. Tulenevalt eeltoodust olen seisukohal, et Mustamäe LOV on rikkunud SHS § 25 lõikest 3 tulenevat kohustust jätta ühest perekonnast pärit õed ja vennad perekonnast eraldamisel kokku, välja arvatud kui see on vastuolus laste huvidega. Mustamäe LOV ei ole leidnud, et avaldaja poegade ühte turvakeskustesse paigutamine oleks olnud vastuolus laste huvidega või muul põhjusel takistatud. Samuti leian, et Mustamäe LOV on edaspidi ise kohustatud astuma aktiivseid samme selleks, et tagada turvakeskustes viibivate vendade omavahelise sideme ning vendade ja vanema õe vahelise sideme säilimine.
29. Seoses SHS § 25 lg 3 rikkumise võimaliku kõrvaldamisega tuleb märkida järgmist. Käesolevaks ajaks on avaldaja lapsed viibinud turvakeskustes pea pool aastat. Seega on ilmne, et kumbki avaldaja poegadest on harjunud oma turvakeskuse personali ja rutiinidega ning poiste ühte turvakodusse paigutamine tähendaks vähemalt ühe poisi jaoks jällegi harjumuspärase elukeskkonna muutust, mis võib last põhjendamatult traumeerida. Seega peab Mustamäe LOV kaaluma, seades esikohale laste huvid ning konsulteerides psühholoogidega, kas praeguses faasis on mõistlik poisse ühte turvakeskustesse paigutada.

(iv) Avaldaja lapse psühhiaatriaiglasse paigutamine

30. Avaldaja on väljendanud rahuolematust sellega, et tema vanem poeg paigutati turvakeskuses viibimise ajal psühhiaatriaiglasse uuringutele. Kuna lapse psühhiaatriaiglasse paigutamise ajal oli avaldaja hooldusõigus oma lapse suhtes peatunud, siis oli Mustamäe LOV-l lapse seadusliku esindajana õigus otsustada lapse psühhiaatriaiglasse paigutamise üle. Tegemist oli Mustamäe LOV-i kaalutusotsusega ning mul puudub pädevus sekkuda kohaliku omavalitsuse kaalutusõigusesse. Samuti puudub mul menetluse käigus kogutud info kohaselt alus arvata, et Mustamäe LOV oleks lapse psühhiaatriaiglasse paigutamisel teinud ilmseid kaalutusvigu. Seega selles osas ma rikkumist ei tuvastanud.

III Kokkuvõte

Menetluse tulemusena olen seisukohal, et Mustamäe LOV:

- (i) piiras ilma õigusliku aluseta avaldaja ja tema lapse suhtlusõigust lapse Lilleküla turvakeskuses viibimise esimestel nädalatel;
- (ii) rikkus Eesti Vabariigi lastekaitse seaduse §-s 3 sätestatud lapse parimate huvide järgimise põhimõtet koostoimes SHS § 25 lõike 2 nõuetega, kuna ei võimaldanud perest eraldatud lapsel lasteaias käimise jätkamist ja selle kaudu tema elukorralduse järjepidevust kolme kuu jooksul, arvates lapse perest eraldamisest ega põhjendanud, et lasteaias mitte käimine oli lapse huvides;
- (iii) rikkus SHS § 25 lõikest 3 tulenevat kohustust jätta ühest perekonnast pärit lapsed perekonnast eraldamisel kokku ega põhjendanud, et laste eraldamine oli nende huvides;
- (iv) ei rikkunud avaldaja ega tema lapse õigusi avaldaja lapse psühhiaatriaiglasse paigutamisel.

Soovitan Mustamäe LOV-l edaspidi järgida laste perest eraldamisel PKS §-s 143 suhtlusõiguse osas sätestatud nõudeid, SHS § 25 lõikes 2 sätestatud nõudeid lapse elu korraldamisel ja järjepidevuse tagamisel ning SHS § 25 lõikes 3 sätestatud nõuet jätta ühest perekonnast pärit õed ja vennad perekonnast eraldamisel kokku, välja arvatud kui see on vastuolus laste huvidega. Samuti soovitan Mustamäe LOV-l võtta tarvitusele vajalikud meetmed tagamaks avaldaja laste omavaheliste sidemete säilimine.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Nele Parrest
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel

Teadmiseks: Harju Maakohus, kohtunik Piret Mõistlik, tsiviilasi nr 2-13-40673.

Kristi Paron 6938411
Kristi.Paron@oiguskantsler.ee